

Eliminarea bursei sociale pentru elevii din mediul rural, care merg la liceu în altă localitate va agrava abandonul școlar. Salvați Copiii România solicită restabilirea dreptului la educație pentru copiii vulnerabili

București, 14 septembrie 2022: Organizația Salvați Copiii România condamnă eliminarea fără nicio justificare a bursei de merit pentru clasa a V-a și a bursei de ajutor social pentru elevii din mediul rural, care merg la liceu în altă localitate, decise de Ministerul Educației prin Ordinul de ministru nr. 5.379 din 7 septembrie 2022, în condițiile în care inechitatea sistemului de educație și abandonul școlar au devenit cronice, în lipsa unor măsuri integrate de reducere a lui: astfel, abandonul școlar neschimbat în ultimii 10 ani - 35.259 de elevi, dintre care 20.878 din ciclul primar și gimnazial și 14.381 din învățământul liceal, au abandonat școala în 2019/2020. Mai mult, România înregistrează un procent de 15,6% al tinerilor între 18-24 de ani care au finalizat doar opt clase sau mai puțin, deși ținta fixată de România, în 2010, a fost de reducere a fenomenului la 11,3%, până la sfârșitul anului 2020. Reamintim că Organizația Salvați Copiii România a transmis Ministerului Educației, în luna iulie, un document prin care recomandă reintroducerea bursei de studiu, revenirea la aprobarea anuală a cuantumului minim al bursei școlare prin HG, stabilirea unitară, la nivel național, a criteriilor de acordare a bursei școlare, prin Statutul elevului, fără posibilitatea autorităților publice locale sau a unităților de învățământ de a stabili criterii specifice și introducerea în textul proiectului de lege a dreptului elevilor de a beneficia de un laptop cu conexiune la internet, primit în comodat pe toată durata ciclului de studii.

Ținând cont de fenomenul extins al neparticipării școlare în raport cu populația școlară - 286.150 de copii între 7 și 17 ani erau în afara școlii la 1 ianuarie 2021, din totalul de aprox. 2.500.000 de copii de vârstă școlară - Salvați Copiii România consideră că, în forma propusă, Legea Educației Naționale nu va fi în măsură să contribuie la combaterea inegalităților sociale și teritoriale și la asigurarea unui climat școlar pozitiv pentru învățare, necesare pentru reușita școlară a tuturor copiilor, indiferent de vulnerabilitatea socio-economică a familiilor și comunităților în care aceștia trăiesc.

OBSERVAȚIILE SALVAȚI COPIII PRIVIND PROIECTUL DE LEGE ȘI PROPUNERILE DE MODIFICARE

Interesul superior al copilului/antepreșcolarului/preșcolarului/elevului trebuie definit

Invocarea interesului superior al elevilor în 11 articole, aspect util în legitimarea inechivocă a copiilor ca unici beneficiari primari ai activităților didactice și administrative, poate fi interpretat ca o încercare de transpunere, în procesele școlare, a principiului interesului superior al copilului prevăzut de legislația internă¹ - Constituția României (art. 49, alin 1) și Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului.

- *Pentru a genera schimbările așteptate în atitudinea, comportamentul și deciziile cadrelor didactice, nedidactice, părinților și ale reprezentanților Ministerului Educației ori ai administrației publice centrale și locale, interesul superior al elevului trebuie reglementat distinct și trebuie să asigure efectivitatea exercitării drepturilor elevului și să se impună, cu o claritate juridică similară principiului interesului superior al copilului, intereselor sistemului de învățământ și ale persoanelor amintite mai sus.*

Noul sistem de finanțare a educației nu va contribui la o creștere a alocațiilor bugetare

Proiectul de lege propus nu conține dispoziția legală în vigoare care stabilește alocarea anuală din bugetul de stat și din bugetele autorităților publice locale a unui minimum 6% din produsul intern brut. Nerespectată în întreaga perioadă scursă de la adoptarea Legii 1/2011 a educației naționale (LEN), această prevedere a funcționat mai degrabă ca o țintă a finanțării decât ca un obiectiv programatic al autorităților. În locul acesteia a fost introdusă o nouă dispoziție care face referire la alocarea a 15% din bugetul general consolidat, chiar dacă legislativul nu aprobă un BGC, ci separat bugetul de stat și bugetul asigurărilor sociale, bugetul general consolidat fiind o simplă operațiune contabilă. O altă schimbare relevantă constă în introducerea posibilității finanțării per formațiuni de studiu, prin excepție de la regula finanțării *per capita*, dacă numărul de elevi al unei formațiuni de studiu este sub cel minim stabilit de lege.

Conform art. 111 alin. (3) din proiectul LIP, costul standard per elev pentru finanțarea cheltuielilor cu bunuri și servicii, formare continuă și evaluări periodice trebuie să reprezinte cel puțin 20% din

¹ Constituția României (art. 49, alin 1), Codul civil (art. 263) și Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului (art. 2).

costul standard per elev destinat salariilor. De asemenea, alin. (7) prevede obligativitatea ca în calculul costurilor standard per elev să fie aplicați factori de corecție “*dependenți de densitatea de elevi în zonă, severitatea dezavantajelor, izolarea lingvistică, de limba de predare, studiul limbii materne și alți factori.*”

Înlocuirea dispoziției cu privire la alocarea a minimum 6% din PIB cu dispoziția privind alocarea a 15% din cheltuielile din Bugetul General Consolidat are șanse foarte reduse să producă efecte tangibile în direcția creșterii alocărilor efective de resurse publice adecvate pentru sistemul educațional, și reprezintă, în esență, o scădere a angajamentului finanțării educației, chiar contrară programului de guvernare.

Pentru a evita menținerea sistemului de educație în aceeași stare de subfinanțare, devin necesare următoarele schimbări:

- *Renunțarea la stabilirea unui prag minim de cheltuieli pentru învățământ în legea educației, neaplicabil din perspectivă constituțională, și promovarea ideii de creștere dinamică a cheltuielilor pe măsura dezvoltării capacităților de cheltuire utilă a fondurilor publice;*
- *Introducerea unui coeficient de ajustare a costului standard per elev pentru elevii cu cerințe educaționale speciale integrați în învățământul de masă;*
- *Promovarea unor creșteri graduale a veniturilor cadrelor didactice pe măsura și cu condiția reprofesionalizării continue a acestora;*
- *Susținerea creșterii finanțării bazei materiale și a cheltuielilor non-salariale pentru asigurarea îmbunătățirii calității actului de educație;*
- *Eliminarea posibilității transferului către consiliile județene a unităților de învățământ din subordinea consiliilor locale care s-au dovedit incapabile să asigure finanțarea școlilor și respectarea interesului superior al elevului.*

Acordarea și stabilirea cuantumului burselor școlare în spiritul principiului echității

Modificarea sistemului de acordare a burselor introduce diferențe problematice și discriminatorii în acordarea și în finanțarea acestora, fiind prioritizate bursele de excelență, cu riscul de a adânci inechitățile din sistemul de educație:

- (a) în cazul burselor de excelență olimpică – acordarea se stabilește prin textul legii; în cazul bursei profesionale – aceasta este reglementată prin Ordin de Ministru (OM); (c) în ceea ce

privește bursa de performanță școlară - acordarea este reglementată de către fiecare școală în parte, prin decizia consiliilor de administrație (CA), fără vreun criteriu minim stabilit prin OM; (d) în cazul bursei sociale - aceasta se acordă de către fiecare școală, prin decizia CA, în baza unor criterii minime aprobate prin OM.

(b) în privința cuantumurilor burselor, acestea se stabilesc anual, de către fiecare școală în parte, prin decizia CA, în baza unui fond alocat anual de Ministerul Educației: (a) 400 lei/an/elev în învățământul primar; (b) 900 lei/an/elev în învățământul gimnazial; (c) 1500 lei/an/elev în învățământul liceal, filierele teoretică și vocațională; (d) 3000 lei/an/elev în învățământul liceal, filiera profesională. Bursele de excelență olimpică se acordă direct din bugetul Ministerului Educației.

Un aspect cu care nu suntem de acord este eliminarea burselor de studiu din legislația actuală, al căror rol esențial este de a stimula interesul elevilor pentru învățare și care, conform criteriilor, se acordă elevilor care au media generală minimum 7,50 și venitul/membru de familie cel mult egal cu salariul minim pe economie. De asemenea, stabilirea de către școli a cuantumurilor burselor fără menționarea unor criterii stricte, neinterpretabile, cum va fi și cazul bursei sociale, reprezintă o responsabilitate de elaborare de politici publice pe care legea nu o poate permite. În plus, în viitor, vom asista la valori diferite ale bursei sociale de la o unitate școlară la alta, afectându-i preponderent pe elevii din localitățile sărace, cei care au, în fapt, mai multă nevoie de sprijin.

Recomandările sunt următoarele:

- *reintroducerea bursei de studiu;*
- *revenirea la aprobarea anuală a cuantumului minim al burselor școlare prin HG, cu obligația majorării acestora cel puțin cu rata inflației și a cuantumului și numărului burselor prin hotărârea consiliului local;*
- *stabilirea unitară, la nivel național, a criteriilor de acordare a burselor școlare s, prin Statutul elevului, fără posibilitatea autorităților publice locale sau a unităților de învățământ de a stabili criterii specifice;*
- *acordarea din oficiu a burselor de performanță (de merit);*
- *introducerea unor măsuri de respectare a confidențialității acordării burselor sociale, pentru a evita riscurile de stigmatizare a elevilor beneficiari;*
- *instituirea prin lege a unor sancțiuni, sub formă de amenzi, pentru primarii care refuză să inițieze proiect de hotărâre de consiliu local pentru aprobarea burselor elevilor și pentru*

directorii care furnizează către autorităților locale liste inexacte de beneficiari ori care refuză să informeze elevii asupra dreptului de a își depune dosarul de bursă.

Protecția elevilor împotriva oricărei forme de violență este insuficient reglementată

Proiectul LIP conține o singură referire la fenomenul bullying-ului, și anume în conținutul art. 11, care consacră faptul că “*violența psihologică - bullying*” este interzisă “*în unitățile de învățământ preuniversitar și în toate spațiile destinate educației și formării profesionale*”. Față de dispozițiile legii în vigoare, care prevăd introducerea unor “*sesiuni de informare/teme/cursuri de perfecționare asupra problemelor legate de violența psihologică - bullying*” în programele de formare continuă ale personalului didactic (art. 56¹), proiectul LIP nu consacră o asemenea normă. De asemenea, nu sunt referiri la climatul școlar și grupurile de acțiune anti-bullying, condiții esențiale pentru prevenirea și combaterea bullying-ului potrivit normelor metodologice anti-bullying în vigoare (Ordin 4.343/2020) și nici cu privire la obligația cadrelor didactice de a semnaliza cazurile de abuz, neglijare, exploatare și orice altă formă de violență asupra copilului consilierilor școlari ori serviciilor publice de asistență socială sau, după caz, direcției generale de asistență socială și protecția copilului.

Din punctul nostru de vedere, proiectul de lege reprezintă un regres în domeniul prevenirii violenței împotriva elevilor și, în acest sens, propunem:

- *Introducerea interdicției totale a oricărei forme de pedeapsă corporală sau tratament degradant în activitățile școlare;*
- *Consacrarea responsabilității unităților școlare a-și întocmi propriile strategii și planuri de asigurare și de menținere a unui climat social adecvat educației de calitate și de a crea grupurile de acțiune anti-bullying;*
- *Introducerea modulelor de studiu privind violența psihologică la adresa elevilor în cadrul formării inițiale și continue a cadrelor didactice;*
- *Preluarea la nivelul textului de lege a dispozițiilor anexei 2 din OMEC nr. 4343/2020 privind combaterea bullying-ului și cyberbullying-ului în unitățile de învățământ.*

Proiectul de lege elimină centrele de resurse și asistență psihopedagogică, organizate la nivel de județ și în municipiul București, afectând grav eficiența consilierului școlar

Deși proiectul LEN lămurește norma consilierului școlar la un număr de maxim 500 de elevi, maxim

500 de elevi și preșcolari sau de maxim 300 de preșcolari și stabilește rolul său în elaborarea Planului individualizat de servicii familiale și a Planului personal de educație specială, instrumente care fac parte din portofoliul educațional al elevului, consilierul școlar nu va mai beneficia de activitatea specifică de formare, super(inter)vizare și monitorizare de către actualele centre județene și al mun. București de resurse și asistență psihopedagogică. În prezent, aceste centre au un caracter specializat, funcționând ca servicii conexe ale sistemului preuniversitar. Prin disoluția lor și integrarea în Direcțiile Județene de Învățământ Preuniversitar/a Municipiului București (fostele inspectorate județene și al capitalei), comunitatea profesională a consilierilor școlari va fi fragmentată în compartimente de asistență psihopedagogică la nivelul fiecărei unități școlare și va beneficia doar de o coordonare generală, nespecializată a viitoarelor direcții de învățământ. În majoritatea statelor lumii cu sisteme educaționale performante (de exemplu, în Austria, Danemarca, Irlanda, Marea Britanie sau Statele Unite), cadrul legal al activității consilierului școlar se caracterizează prin descentralizarea managementului specific acestei profesii.

- *Salvați Copiii consideră că trebuie păstrată rețeaua centrelor de resurse și asistență psihopedagogică în configurația actuală, iar rolul acestora și al consilierului școlar trebuie întărite, prin lărgirea autonomiei lor, atât în zona de coordonare, cât și în cea de intervenție la nivelul unităților școlare;*
- *Reglementarea explicită prin lege a rolului consilierului școlar al elevilor.*

Admiterea în învățământul liceal favorizează menținerea inechităților din educație

În ceea ce privește procedura de admitere în unitățile școlare liceale, cadrul juridic este impredictibil, prezintă risc de corupție și creează avantaje competitive elevilor din familii care pot asigura meditații copiilor.

Deși nu sunt definite, colegiile naționale dobândesc dreptul de a organiza propriile concursuri de admitere în clasa a IX-a (pentru maximum 90% din locurile din planul de școlarizare), iar repartizarea computerizată la licee se va desfășura exclusiv pe baza mediei obținute la evaluarea națională de la finalul clasei a VIII-a, neexistând nicio referire la transdisciplinaritatea evaluării și nici la evaluarea competențelor de utilizare a calculatorului, însușirea unei limbi de circulație internațională ori proba de evaluare a competențelor civice și sociale. Interdicția implicării persoanelor ”care au rude până la gradul al III-lea sau afini sau cadre didactice care desfășoară meditații cu elevii care finalizează clasa a VIII-a la momentul derulării concursului” nu este însoțită

de sancțiuni. De altfel, nu este prevăzut un cadru de prevenire a faptelor de corupție în procesul de elaborare a subiectelor și organizare efectivă a concursului de admitere.

Recomandări

- Renunțarea la posibilitatea colegiilor naționale de a organiza examene proprii de admitere la liceu;
- Reglementarea materiilor la care se susține examenul de evaluare națională în așa fel încât să fie corelat cu profilul absolventului de gimnaziu și să verifice însușirea de către elevi a unor competențe minime pe care sistemul de educație trebuie să le formeze - includerea unor probe care să evalueze competențele digitale, civice și sociale, precum și de cunoaștere a unei limbi de circulație internațională;
- Luarea în considerare a notelor din gimnaziu în calculul mediei de admitere la liceu, într-un procent de minimum 20% și/sau a Evaluării Naționale din clasa a VI-a ori a rezultatelor obținute la examene anuale naționale, cu subiect unic, susținute transdisciplinar în timpul celor patru ani de gimnaziu.

Proiectul LIP nu prevede reprezentarea elevilor în procesele decizionale ale unităților școlare ori ale altor structuri specializate

Conform proiectului de lege, reprezentanții elevilor nu sunt incluși în consiliile de administrație ale Direcțiilor Județene de Învățământ Preuniversitar și nici în Comisia Națională pentru Inspecție Școlară din cadrul Autorității Naționale pentru Inspecție Școlară și Asigurare a Calității. În Legea educației naționale (LEN) în vigoare, președintele consiliului județean al elevilor este membru în Consiliul Consultativ al inspectoratelor școlare, iar cu statut de observator în comisiile de evaluare, precum și în Consiliul Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar (ARACIP).

Art. 99, alin. (2), lit. d) din LIP preia în mod eronat prevederile actualului art. 96, alin. (2), lit. d) din LEN care condiționează dreptul de vot al elevului în consiliul de administrație de împlinirea vârstei de 18 ani. Reamintim că consiliul de administrație al unității de învățământ este un organ colegial de conducere, nu un organ de administrare. Astfel, elevul care a împlinit vârsta de 14 ani ar putea face parte dintr-un organ de conducere în virtutea dreptului de a încheia singur anumite tipuri de acte conform art. 41-42 C. civ. Această viziune limitativă asupra capacității elevilor de a înțelege și de a

participa în luarea deciziilor în școlile în care ei sunt beneficiarii primari se află într-o totală contradicție cu principiile juridice consacrate în alte domenii sensibile din punct de vedere juridic ale societății, cum ar fi capacitatea de muncă la împlinirea vârstei de 16 ani sau răspunderea penală de la 16 ani ori de la 14 ani (cu condiția probării discernământului). Multe legislații ale statelor din Uniunea Europeană permit participarea copiilor chiar de la vârsta de 11 ani, cum este cazul Franței, care asigură în consiliile de administrație ale colegiilor mari (nivel similar învățământului secundar inferior românesc) prezența a 3 elevi aleși, alături de 7 părinți, iar în licee a 5 elevi și 5 părinți. Diferența de înțelegere și de respectare a principiului fundamental al participării copiilor în luarea de decizii care-i privesc în mod direct este, evident, uriașă și, în opinia noastră, nu există nicio justificare a blocării participării elevilor la ședințele consiliilor de administrație ale școlilor.

Considerăm că trebuie regândit textul juridic astfel:

- *Introducerea reprezentantului elevului ca membru cu drept de vot în Comisia pentru Asigurarea Calității la nivelul unității de învățământ și în Comisia Națională pentru Inspecție Școlară;*
- *Asigurarea participării elevilor care au împlinit 14 ani cu drept de vot în luarea deciziilor consiliilor de administrație ale școlilor, independent de cota rezervată părinților, astfel: 3 elevi în consiliile de administrație ale unităților de învățământ de nivel liceal/postliceal; 2 elevi în celelalte consilii de administrație, indiferent de numărul membrilor lor;*
- *Asigurarea participării a 2 reprezentanți ai consiliilor elevilor din unitățile de nivel gimnazial, care au împlinit 12 ani, cu statut de observator, la ședințele consiliului de administrație în care se dezbate aspecte referitoare la elevi;*
- *Reintroducerea asociațiilor reprezentative ale elevilor ca parteneri de dialog și consultare în toate procesele ce privesc sistemul de învățământ preuniversitar.*

DATE DE CONTEXT

Salvați Copiii reamintește următoarele repere statistice privind starea actuală a învățământului:

- Fenomen extins al neparticipării școlare în raport cu populația școlară - 286.150 de copii între 7 și 17 ani erau în afara școlii la 1 ianuarie 2021, din totalul de aprox. 2.500.000 de copii de vârstă școlară;
- Abandonul școlar neschimbat în ultimii 10 ani - 35.259 de elevi, dintre care 20.878 din ciclul

- primar și gimnazial și 14.381 din învățământul liceal, au abandonat școala în 2019/2020;
- 2% dintre elevii din învățământul primar afirmă că sunt bătuți deseori de cadrele didactice și 5% spun că acest lucru se întâmplă câteodată; pentru elevii din gimnaziu, acest tip de abuz apare deseori în cazul a 1% din eșantion și câteodată pentru 5%, iar pentru liceeni – 0,2% deseori și 3% câteodată.
 - Inegalitățile dintre copiii din urbanul mare și rural se adâncesc; în ceea ce privește rezultatele la examenele naționale - elevii din mediul rural au luat de trei ori mai multe medii sub 5 față de cei de la școlile din urban.
 - România înregistrează un procent de 15,6% al tinerilor între 18-24 de ani care au finalizat doar opt clase sau mai puțin, deși ținta fixată de România, în 2010, a fost de reducere a fenomenului la 11,3%, până la sfârșitul anului 2020.
 - La proba de citire a testării internaționale PISA, 41% dintre elevii români din sistemul educațional se plasează în aria analfabetismului funcțional, respectiv 46,6% la matematică și 43,9% la cunoștințele generale despre societate, oameni și univers. De asemenea, conform PISA, dintre elevii români dezavantajați social și economic, doar 0,1%, adică unul dintr-o mie (2,6% - media europeană), a ajuns la rezultate de top la citire (nivelurile superioare 6 sau 5, nivelul 1 fiind cel mai scăzut și corespunzător analfabetismului funcțional).
 - 41,5% dintre copii se află în risc de sărăcie sau excluziune socială, cea mai mare rată din UE, iar 45% dintre fetele sub 15 ani care au devenite mame în statele UE provin din România.

Persoană de contact:

George Roman, Director Advocacy – tel. 0722 605 904, email – george.roman@salvaticopiii.ro.

Despre [Organizația Salvați Copiii](#)

De 32 de ani, Salvați Copiii România construiește programe sociale, politici publice și practici solide în beneficiul copilului din România. Expertiza și complexitatea proiectelor la nivel național fac din organizație o instituție socială esențială, al cărei rol este medierea între societatea și autoritatea publică, în beneficiul copilului. În cele peste trei decenii de activitate, Salvați Copiii a intervenit activ în societate, identificând soluții concrete pentru protejarea și sprijinirea copiilor vulnerabili, și a militat, în același timp, pentru o colaborare viabilă cu autoritățile decidente, pentru asigurarea interesului superior al copilului. Salvați Copiii și-a asumat rolul de supraveghere vigilentă a autorităților publice, în așa fel încât acestea să implementeze politici publice de durată care să corecteze cauzele care duc la vulnerabilizarea copiilor. Totodată, organizația

a reușit să creeze rețele active de solidaritate, prin încurajarea responsabilității sociale a companiilor și a societății, în sens larg. În calitate de membru al Save the Children, cea mai mare organizație independentă din lume care promovează drepturile copilului și care cuprinde 30 de membri și desfășoară programe în peste 120 de țări, VIZIUNEA noastră este o lume care respectă, pentru fiecare copil, dreptul său la supraviețuire, educație, protecție și participare, asumându-ne MISIUNEA de a obține progrese importante privind modul în care copiii sunt tratați și producerea schimbărilor imediate și de durată în viața acestora. Peste 2.920.000 de copii au fost implicați în programele și campaniile Organizației Salvați Copiii.